

УДК 517.436

*Л.О. Матвійчук,**кандидат економічних наук,**доцент кафедри фінансів та банківської справи**Хмельницький національний університет*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання розвиток вітчизняних промислових підприємств відбувається під впливом процесів глобалізації, які інтегрують та уніфікують економічну діяльність окремих суб'єктів господарювання. В результаті відбувається політична трансформація і інтеграція на регіональному і світовому рівнях, створення нових транспортних коридорів, проникнення інформаційних технологій, поділ праці між цими суб'єктами господарювання, переміщення ресурсів – матеріальних, фінансових, трудових – з країни в країну. Однак, вихід на міжнародні ринки збуту супроводжуються значними ризиками та загрозами. Саме це зумовлює потребу у розробці прогресивних способів та методів управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД) підприємства, при яких зміна чинників навколишнього середовища суттєво не впливала б на економічну діяльність суб'єктів господарювання. Недостатня увага до ролі та місця фінансової безпеки в системі управління ЗЕД підприємствами призводить до виникнення кризових явищ на підприємствах та не дозволяє забезпечити відповідний рівень їх економічного зростання. З огляду на це, актуальними стають наукові дослідження щодо розробки та впровадження ефективної стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності в системі управління фінансовою безпекою підприємства, яка дозволить господарюючим суб'єктам реалізувати комплекс заходів, спрямованих на захист їх фінансових інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства та

особливостям її стратегічного планування займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як І. Багрова, Л. Батченко, В. Власюк, В. Гриньова, А. Градов, М. Дідківський, О. Кіреєв, О. Кириченко, Ю. Козак, В. Козик, А. Кредісов, Л. Ліпич, Ю. Макогон, О. Мельник, А. Мокій, В. Новицький, Л. Стровський, І. Фамінський, Т. Циганкова, О. Чугай, І. Школа тощо. Окремі аспекти проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємств були предметом наукових досліджень низки вчених, а саме: Н. Реверчук, Л. Мельника, Л. Донця, Н. Ващенко, С. Покропивного, І. Бланка, К. Горячевої та ін. Разом з тим, поза увагою більшості дослідників залишилися питання формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності з врахуванням фінансової безпеки підприємства та її впровадження на сучасних промислових підприємствах що, зумовлюють актуальність та визначають вибір теми дослідження.

Метою написання статті є уточнення сутності поняття «фінансова безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства», аналіз основних загроз та формування принципів побудови системи фінансової безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Результати досліджень. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства є головним способом отримання конкурентних переваг промисловими підприємствами, оскільки дозволяє їм найбільш раціонально і ефективно використовувати ресурси і розподіляти капіталовкладення за рахунок встановлення нових зовнішньоекономічних зв'язків, розвитку потенціалу, поглиблення спеціалізації, поширення впливу на інші регіони тощо.

Стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємства є сукупністю перспективних планів і завдань, які необхідно виконати, щоб досягти поставлених цілей. Послідовність процесу вироблення стратегії не є детермінованою і відрізняється за кожною окремою економічною системою [1]. Проте, для кожного суб'єкта господарювання вихід на зовнішні ринки супроводжується підвищеними ризиками та загрозами, а тим самим і зниження рівня фінансової безпеки.

З метою побудови ефективної системи управління ЗЕД з позицій фінансової безпеки підприємства необхідно визначити сутність поняття «фінансова безпека зовнішньоекономічної діяльності».

У процесі аналізу наукової літератури визначено, що в економічній теорії фінансову безпеку підприємства розглядають як правило у таких аспектах: як одну із складових економічної безпеки; як самостійний об'єкт управління; як складову фінансової безпеки держави.

На наш погляд, фінансова безпека – це складна економічна категорія, яка відображає процес досягнення певного стану підприємства, який характеризується стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, оптимальною структурою джерел фінансування, забезпеченням раціонального залучення, розміщення і використання капіталу та дозволяє підприємству продуктивно функціонувати у теперішньому і майбутніх періодах.

Відповідно до Закону України, зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, яка побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [2].

Враховуючи це, під фінансовою безпекою зовнішньоекономічної діяльності слід розуміти складову економічної безпеки, яка характеризує стан захищеності фінансової системи підприємства з метою забезпечення збалансованості показників зовнішньоекономічної діяльності, що має місце як на території України, так і за її межами [3, с.63].

У сучасній фаховій літературі не існує єдиного підходу до визначення змісту по-

няття «загроза фінансовій безпеці підприємства». Так, О.М. Підхомний, Н.О. Микитюк, І.П. Вознюк розглядають загрози фінансовій безпеці підприємницької діяльності як потенційні або реальні дії фізичних або юридичних осіб, що порушують стан захищеності суб'єкта підприємницької діяльності і здатні призвести до припинення його діяльності або до фінансових та інших втрат [4]. К.С. Горячева трактує його як одну із форм небезпеки – небезпеки на стадії переходу з можливості у дійсність як наявної чи потенційної демонстрація готовності: по відношенню до суб'єктів господарської діяльності – одних суб'єктів завдати шкоду іншим або по відношенню до процесів, явищ – негативно вплинути на господарську діяльність підприємства [5, с. 66]. І.О. Бланк визначає загрози фінансовим інтересам підприємства як форму вираження їх протиріч з фінансовим середовищем функціонування підприємства, що відображає реальну або потенційну можливість прояву деструктивного впливу різних факторів і умов на їх реалізацію в процесі фінансового розвитку і приводить до прямих або непрямих економічних збитків [6, с. 49].

Розглянувши різні підходи науковців до трактування цього поняття пропонуємо «загрози фінансовій безпеці зовнішньоекономічної діяльності підприємства» трактувати як сукупність реальних або потенційно можливих явищ і чинників, що деструктивно впливають на зовнішньоекономічну діяльність підприємства та спричиняють прямі або непрямі фінансові збитки.

Серед основних загроз фінансової безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства виділяють:

- світові фінансові кризи;
- тарифні та нетарифні обмеження;
- нестабільність законодавства;
- недосконалу грошово-кредитну політику НБУ;
- зниження ринкової вартості цінних паперів, що випускаються підприємством;
- коливання курсу національної валюти;
- зростання рівня інфляції;
- несприятливий інвестиційний клімат;

- високий рівень конкуренції;
- зниження кредитоспроможності та платоспроможності підприємства тощо.

Основними цілями забезпечення фінансової безпеки є попередження можливих загроз та негативних впливів на фінансово-економічну діяльність підприємства та досягнення максимальної стабільності його функціонування.

Організація заходів, пов'язаних із забезпечення фінансової безпеки ЗЕД підприємства, базується на принципах (рис. 1).

До основних напрямів забезпечення фінансової безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства слід віднести: забезпечення рівноваги валютних курсів, забезпечення конкурентоспроможності продукції, що позиціонується на міжнародних ринках, забезпе-

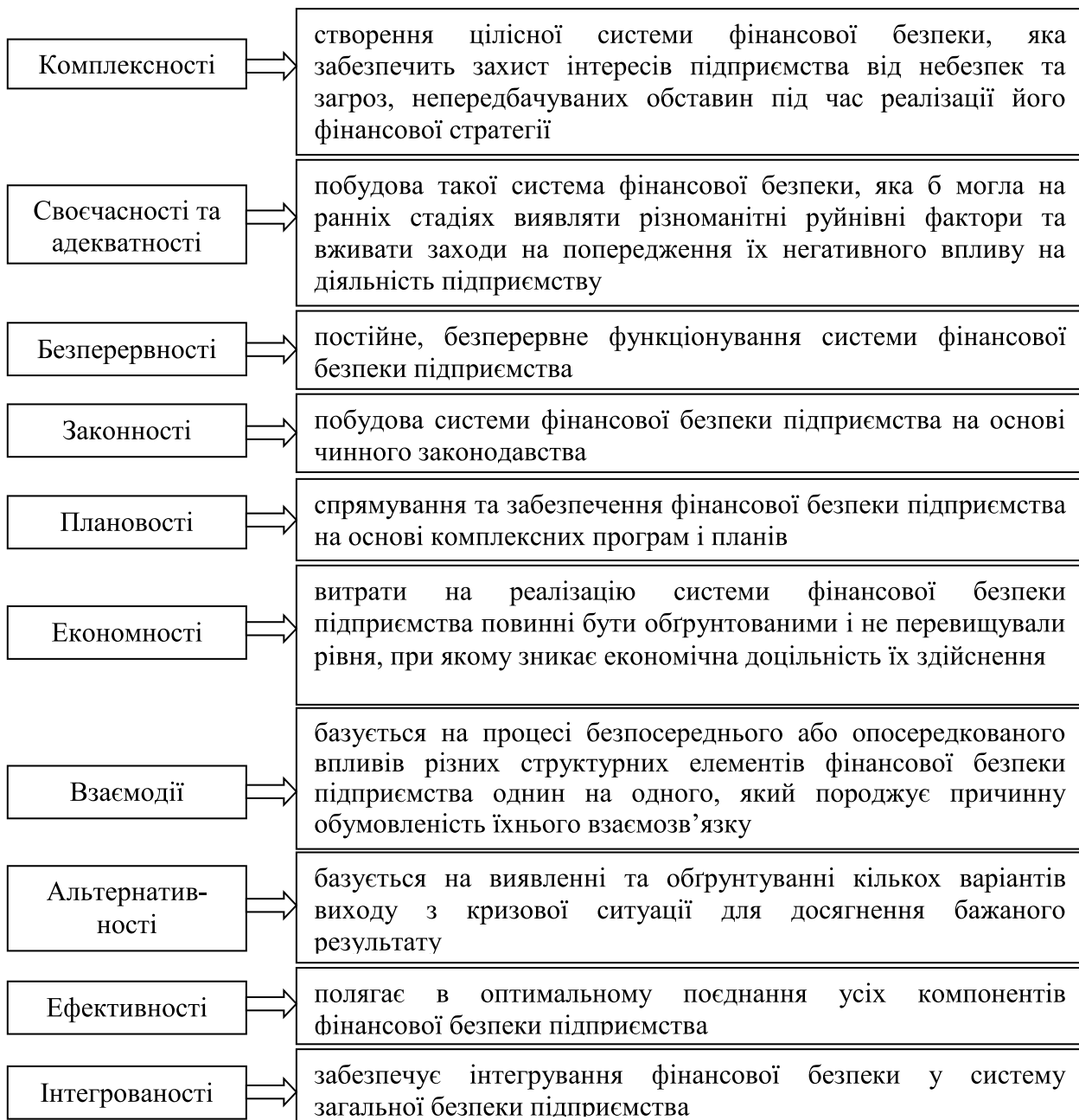

Рис. 1. Принципи побудови системи фінансової безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства

чення погашення боргових зобов'язань з іноземними контрагентами тощо.

Висновки. Отже, однією з найважливіших проблем ефективного здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства в ринкових умовах господарювання є забезпечення фінансової безпеки як основної складової економічної безпеки підпри-

ємства. Забезпечення фінансової безпеки вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки, що покликана на своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам, забезпечення захисту інтересів підприємства на міжнародних ринках та досягнення ним основної мети діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дикань В.Л. Розробка стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства /В.Л. Дикань// Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2010. – №11(153). – Ч.2. – С.29-32
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Васюренко В.О. Фінансова безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства / В.О. Васюренко, Н.В. Синюгіна // Економіка розвитку. – №3 (63). – 2012. – С. 60-64.
4. Підхомний О. М Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності / Підхомний О. М., Микитюк Н. О., Вознюк І. П. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – № 605 – С. 119–123.
5. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства, сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – К. – 2003. – № 8. –С. 65–67.
6. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.

Матвійчук Л.О. Фінансова безпека зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств

Анотація. У статті визначено сутність поняття «фінансова безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства», проаналізовано основні загрози та наведено принципи побудови системи фінансової безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Ключові слова: фінансова безпека, зовнішньоекономічна діяльність, підприємство, загрози, ризики.

Матвійчук Л.А. Финансовая безопасность внешнеэкономической деятельности промышленных предприятий

Аннотация. В статье определена сущность понятия «финансовая безопасность внешнеэкономической деятельности предприятия», проанализированы основные угрозы и приведены принципы построения системы экономической безопасности внешнеэкономической деятельности предприятия.

Ключевые слова: финансовая безопасность, внешнеэкономическая деятельность, предприятие, угрозы, риски.

Matvijchuk L. Financial security of foreign economic activity of industrial enterprises

Summary. The author defines the essence of the concept of «financial security of industrial enterprises», analyzes the main threats and provides principles of financial security of industrial enterprises.

Key words: financial security, foreign trade, enterprise, threats, risks.

Стаття надійшла 9.10.2013 р.

